

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ-2025

УДК 378.091.12:005.336.5-057.875
ББК 74.489.4
А 43

Затверджено вченою радою гуманітарного факультету Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії від 29 січня 2025 року, протокол № 6.

Актуальні питання професійного становлення сучасної молоді :
збірник наукових праць студентів / упорядники Л. Циганюк, Л. Качуринець.
Хмельницький : ХГПА, 2025. Вип. IV. 498 с.

Рецензенти:

Бучківська Г. В. – доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч мистецтв України, декан гуманітарного факультету Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, професор кафедри образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва та технологій, член Національної спілки майстрів народного мистецтва України, Спілки дизайнерів, Всеукраїнської спілки автентики;

Онищук М. І. – директор Хмельницького обласного науково-методичного центру культури і мистецтва, заслужена артистка України, член Всеукраїнської музичної спілки.

©Циганюк Л.І., 2025
©Качуринець Л.В., 2025

ЗМІСТ

МИСТЕЦТВО

Атаманчук Елеонора Богдана, Топорівська Ярослава. Фундатори диригентсько-хорової підготовки студентів факультету мистецтв ТНПУ ім. В. Гнатюка.....	9
Багрій Владислав. Творчість Гулака-Артемівського в українській вокальній спадщині.....	16
Бардецький Володимир. Проблематика сучасної української авторської музики.....	21
Богатирьова Майя, Лупак Наталія. Вплив стародавніх культур на іспанський танець.....	26
Боднарчук Каріна, Машталер Ірина. Фестивалі та конкурси з хореографічного мистецтва: значення для професійного росту танцівників.....	35
Валькова Юля. Особливості роботи диригента в контексті виконавської інтерпретації хорових творів.....	41
Водяна Марія. Розробка регіональної програми розвитку камерно-інструментального та оркестрового виконавства Тернопільщини.....	45
Волох Дмитро, Щур Людмила. Роль хореографічного мистецтва у формуванні національної ідентичності.....	52
Галела Христина, Щур Людмила. Національний вираз сучасної української пісенної естради: методологія питання.....	59
Гудкова Аліна. Декоративний живопис як можливість розвитку художнього бачення в дітей.....	65
Довгань Олександра, Водяна Валентина, Солонинка Тетяна. Роль акторської майстерності у створенні сценічного образу у хореографії.....	70
Доленко Катерина. Вплив традицій українського народного мистецтва на сучасне живописне мистецтво.....	76
Заліщук Анастасія. Використання сучасного танцю Contemporary Dance у процесі психологічної гармонізації особистості.....	79

ТВОРЧИСТЬ ГУЛАКА-АРТЕМОВСЬКОГО В УКРАЇНСЬКІЙ ВОКАЛЬНІЙ СПАДЩИНІ

Владислав Багрій,

*студент I курсу магістратури спеціальності 025 Музичне мистецтво
Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка*

науковий керівник:

заслужений працівник культури України,

*доцент кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва
Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка*

Наталія Овод

У статті проаналізовано внесок Семена Гулак-Артемівського у збереження української музичної традиції у його вокальній творчості, та розглянуто його роль у популяризації національного мистецтва за межами України.

Ключові слова: *музичне мистецтво, Семен Гулак-Артемівський, українська опера, Запорозець за Дунаєм, вокальна творчість, національна ідентичність, українська музична спадщина.*

Гулак-Артемівський Семен Степанович – видатний український композитор, співак, драматург і громадський діяч, який вніс значний внесок у розвиток української музичної культури. Його творчість залишила глибокий слід в історії українського вокального мистецтва та стала частиною національної музичної спадщини. Творчість Гулака-Артемівського припала на період ХІХ ст. – епоху активного формування національної ідентичності в Україні. У цей час культура ставала важливим інструментом збереження мови, традицій і самобутності народу, що було особливо актуально в умовах постійного утиску української мови й культури імперською політикою. Гулак-Артемівський, як один із провідних митців свого часу, прагнув через музику і драму донести до

народу національні цінності та ідеї. Слід зазначити що С. Гулак-Артемівський починав як соліст театрів, співав в опері «Лючія», «Велізарій», «Фаворитка», «Руслан і Людмила».

Творчість С. Гулака-Артемівського стала предметом дослідження багатьох мистецтвознавців, зокрема у працях таких науковців як Б. Гнидь (Гнидь, 1997), Л. Яворська (Яворська, 2013), Л. Яросевич (Яросевич, 2002), Г. Черкаська (Черкаська, 2017).

Оперний репертуар С. Гулака-Артемівського дає підставу стверджувати, що у голос співака був бас-баритон широкого діапазону від «ля»-великої октави до «ля» - першої октави. Він був сильним, разом з тим гнучким, прекрасного тембру і добре вишколеним. Виступаючи разом з прославленими західними зірками, такими як Рубіні, Тамбуріні, Віардо, Альбоні, український співак не поступався їм, завжди мав успіх і навіть перевершував їх. Про це свідчать численні відгуки іноземної преси.

Гулак-Артемівський працював у різних жанрах, але найбільшого визнання він здобув як автор першої української національної опери «Запорожець за Дунаєм». Цей твір став символом української музичної культури та отримав широке визнання завдяки своїй мелодійності, гармонійному поєднанню народних мотивів і драматургічній виразності.

Опера «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемівського є першою повноцінною національною українською оперою за змістом та особливостями музичної мови. Нотний текст опери у повному викладі зберігся до нашого часу і дозволяє скласти цілісне уявлення про її самобутність. Слідуючи особливостям лірико-комічного оперного жанру, композитору вдалося створити його яскравий і довершений зразок. «Запорожець за Дунаєм» – народний реалістичний твір, написаний з великою майстерністю і чудовим знанням вокалу, – став першим класичним зразком української опери лірико-комічного жанру. Талановитий витвір композитора уже скоро півтораєста років користується популярністю у широкого загалу слухачів та глядачів. Опера сприймається невід’ємною частиною української музично-драматичної культури.

С. Гулак-Артемівський був справжнім поціновувачем рідного фольклору, добре знав український народний музичний театр. Він прагнув розкрити у своєму творі типові риси національного характеру і побут батьківщини. Причина всенародної любові до «Запорожця» – у життєвій переконливості, народності та привабливості наароджених образів, у яскравій художній правдивості музики, котра увібрала в себе як досягнення професійної музичної культури, так і багатий досвід народної творчості. Як і кращі виразники прогресивного музичного мистецтва, Композитор вивів на оперну сцену представників свого народу, показав їх з великою любов'ю і теплотою, утверджуючи тим самим реалістичні і демократичні тенденції. Сила опери – не лише в реалістичному змалюванні життя простих людей, а в патріотичній ідеї, що стала домінантою і наповнила твір патріотичним смислом: особисті почуття нероздільні з почуттями відданості вітчизні. У центрі опери – життя запорожців, які змушені покинути рідну землю й опинитися під владою Османської імперії. Сюжет розкриває тему туги за Батьківщиною, прагнення до свободи та повернення до рідного краю.

Особливе місце у опері займають арії та пісні які сповнені мелодійністю та відображають український національний колорит. Опера «Запорожець за Дунаєм» стала першою спробою інтегрувати національні музичні традиції в жанр класичної опери. Вона не лише популяризувала українську культуру, але й продемонструвала світу багатство та глибину українського мелосу.

Арія Карася «Тепер я турок, не козак» з опери «Запорожець за Дунаєм» демонструє гумористичний характер Карася. Він, пристосувавшись до нового життя в Османській імперії, намагається переконати себе й оточуючих у своєму «новому статусі» – турка. Проте в його словах та інтонаціях відчувається ностальгія за козацьким минулим і рідною землею. Арія сповнена народного гумору, іронії та прихованої сатири. Мелодія, що нагадує народні пісні, підкреслює близькість персонажа до простого люду.

Арія Оксани «Місяцю ясний, зорі прекрасні» з цієї ж опери виражає глибокі почуття туги Оксани за домівкою та коханим. Її звернення до місяця і зірок має символічний характер, адже вони є свідками її суму та надії на краще

майбутнє. Мелодія арії пронизана ніжністю та меланхолією, передаючи ти самим внутрішній світ героїні.

Дует Одарки та Карася є справжньою перлиною побутового комізму. Одарка, дружина Карася, викриває його хитрощі та легковажність, а Карась намагається виправдатися й уникнути сварки. Їхні взаємні докори й примирення створюють веселу й життєву сцену, яка передає типові сімейні стосунки того часу. Музика дуету насичена грайливими інтонаціями та народними мотивами, що висвітлює комедійний характер цієї сцени.

Арія султана є однією з найяскравіших і комедійних сцен цієї опери. Султан у своїй арії демонструє самовпевненість і величність, проте водночас постає як комічний персонаж. Його партія насичена елементами східної музики, яка додає колориту та підкреслює його характер.

Окрім опери, С. Гулак-Артемівський створював чимало пісень і романсів, які вражають своєю щирістю й опорою на народні мелодії. Його твори легко сприймаються завдяки емоційності та яскравому національному колориту. Пісні та романси композитора зберегли дух народної творчості й водночас набули професійного опрацювання. Вони популяризували українську мелодику і зміцнили її позиції у світовій музичній спадщині. Ці пісні стали частиною народної культури, залишаючись у репертуарі виконавців навіть через століття.

Чудовий романс «Стоїть явір над водою», присвячений Тарасу Шевченку, особливий своєю проникливою ліричністю. У творі відчувається особистий зв'язок С. Гулака-Артемівського з темою туги за Батьківщиною, що робить його надзвичайно емоційним і щирим.

Пісня «Спать мені не хочеться» створює атмосферу тихого роздуму і душевного неспокою. Ліричний герой веде розмову з собою, розкриваючи свої почуття й переживання. Мелодія пісні зачаровує своєю плавністю та легкістю.

Основними рисами вокальної творчості є:

– народна основа – багато пісень Гулака-Артемівського базуються на українських народних мелодіях, що підкреслю національний колорит та зберігає унікальність української музичної традиції

– емоційна насиченість – у його романах відображені різні почуття, від радості й кохання до смутку й туги, що надає їм особливого шарму й робить близькими для слухачів.

– музична форма – твори відзначаються чіткою структурою, гармонійним поєднанням мелодії та акомпанементу, надаючи їм чітку виразність.

С. Гулак-Артемівський справив визначальний вплив на розвиток української культури, особливо у сфері музичного мистецтва залишивши велику вокальну спадщину. Його діяльність стала важливим етапом у формуванні національної ідентичності та самобутності української музики. Завдяки С. Гулаку-Артемівському українська народна музика вперше прозвучала на професійній сцені, набувши статусу, гідного європейської культурної традиції.

Отже, дослідження вокальної спадщини С. Гулака-Артемівського дозволяє виявити ключові аспекти розвитку української музичної культури. Його творчість стала вирішальною в утвердженні української народної музики як частини професійного мистецтва.

Аналіз творчого доробку С. Гулака-Артемівського демонструє глибокий зв'язок з українськими національними традиціями, його здатність синтезувати народні мотиви з професійним підходом до композиції. Його спадщина заклала основи подальшого розвитку українського вокального мистецтва, сприяла формуванню національної музичної ідентичності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гнидь, Б. П. (1997). *Історія вокального мистецтва*. Київ: НМАУ. 195 с.
2. Черкаська, Г. (2017). Семен Гулак-Артемівський. Отримано з: <https://surl.li/qsweid>.
3. Яворська, Л. М. (2013). Опера Запорожець за Дунаєм – перша українська національна опера. Отримано з: <https://surl.li/hydvr>.
4. Яросевич, Л. (ред.). (2002). *Українська музична література від найдавніших часів до першої половини ХХ століття*: Навчальний посібник. У трьох частинах. Ч. 2, Кн. 1. Тернопіль.